

REDACTIA

Arad, Deák Ferencz-utca nr. 20.

ABONAMENTUL

Pentru Austro Ungaria:
pe un an 20 cor.
pe 1/2 an 10
pe 1/4 an 5
pe o lună 2
N-rii de Duminică pe un
4 coroane.

Pentru România și străinătate pe an 40 franci.
Manuscripte nu se însoțesc.

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-utca nr. 20

INSERȚIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b. de fiecare publicațiune

Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 508

Scrisori nerancate nu se primesc

Licitație.

Ceea-ce se petrece în Dieta în mare, se petrece prin orașele de provincie în mic: «patrioții» licitează! Cine-i șovinist mai mare, are meritele cele mai indiscutabile. Și la cel dintâiu prilej și caută să escombeze meritele.

Numai astfel s'a creat în țeară pletora de șoviniști de care trebuie să țină cont chiar cel mai tare guvern.

Până unde au ajuns cu îndrăzneala lor acești mici și mari șoviniști se poate vedea și din următoarele.

Inregistrând știrea că Asociațiunea își va ține adunarea generală la Baia-Mare, un ziar d'acolo își exprima speranța că Ungurimea va primi pe Români «cu proverbiala ospitalitate maghiară»...

Atâta i-a trebuit însă unui patriot! Auzi D-ta: ziar maghiar să facă propagandă română... S'a apucat deci și tragă-l în «Egyetértés» (dela 22 c.) un articol violent... E ungurimea în primejdie... Sub pretext cultural, Valahii năpădesc asupra orașelor maghiare și fac treburi — politice!... Asta nu se poate tolera. E deja destul de trist că guvernul a aprobat statutele Asociațiunii...

Și așa mai departe, tot frase sfocătoare, cu scop să alarmeze opinia publică maghiară, să se facă astfel presiune asupra autorităților orașului și să nu se dea apoi Românilor concesiune a-și ține adunarea culturală.

Ceea-ce s'a făcut de altfel și înainte cu două ani, când Români au vrut să țină în Baia-Mare concert și bal. — Și să ascultați argumentare.

Valahii din giurul Băii-Mare sunt — memorandiști. E. Dr. V. Lucaciu p'acolo.

Ungurimea să se apere deci!
Dar să cităm textual:

„Populația orașului este maghiară. Cât despre minorii, dintre cari adevărat că o parte mare sunt greco-catolici, ei se maghiarizează în chip îmbucurător... Școlile d'asemant toate sunt maghiare în oraș. Ear cei câte-va sute de tăietori de lemne și căruțași, n'au nevoie de cultura Astrei; ei se bucură dacă pot trăi. În oraș abea sunt unel ori doi bărbai cărorașii cari să se declare Români»

„Avem deci a face cu planuri secrete valahe. Ultraștii de prin provincie vor să arunce și p'aci tăciunile urei naționale. Din pas în pas vor să valahizeze orașul Baia Mare, pe cuvânt că aproape a patra parte dintre locuitorii săi sunt greco-catolici. Eată lucrarea de sobol pe care ultraștii o îndreaptă în contra statului maghiar și al maghiarimii... Nu-ți destul că înainte cu trei sute de ani Baia Mare și giurul a fost maghiară ear acum este valah? Să ne lăsăm ea ear să fim valahiași?»

Chiar din cele ce mărturisește însă «patrioții», reiese că Asociațiunea are de îndeplinit p'acolo o mare misiune: să dea cultura națională Românilor din oraș, maghiarizați deja ori pe cale de a se maghiariza. Pentru-că, recunoaște și «Egyetértés», acei greco-catolici cari fac a patra parte și din populația orașului, nu sunt maghiari. Ear giurul întreg este românesc. Recunoaște d'asemant, că minorii (toți Români) se maghiarizează «în chip îmbucurător».

Tocmai pentru a împrăstia șovinismul această bucurie și a opri pierderea atâtor Români, trebuie să se ducă Asociația și prin acele părți primejdite.

Ear dacă autoritățile ar opri-o cu forța să-și țină adunarea generală, e o probă mai mult că nu trăim în stat de drept.

Nou alesul episcop. P. C. Sa protosincelul Ioan I. Pap, nou alesul episcop al Aradului, după știrile ce avem, a fost bine primit la Budapesta de ministrul Wlassics și de prim-ministrul Széll.

Impresia generală este că după-ce va fi confirmat de Sinodul Episcopesc, P. C. Sa în scurtă vreme va fi și întărit de M. Sa Monarcha. Guvernul, convingându-se că zădarnic a forțat candidatura lui Aug. Hamsea, nu va mai face greutăți. Așa că după toate probabilitățile, instalarea se va putea face îndată după Paști.

Ziarele maghiare au desarmat și ele. «Budapesti Hirlap» a publicat chiar o convorbire ce redactorul său (Dr. Jancsó Benedek) a avut cu noul episcop, convorbire în care P. C. Sa și-a expus programul activității sale ca viitor episcop.

P. C. Sa s'a exprimat cu multă claritate și precizie, înconjurând cu mult tact chestiile asupra cărora dintr-o parte ori alta sa se fi putut începe polemici. A abordat pur chestii bisericesti și școlare și a spus lucruri pe cari toți Români le pot aproba.

Urbán Ivan așezat bine
Dovezile produse de vicarul Mangra în chestia pactului dela 1884 sunt așa de sdrobotoare, că organul comitetului suprem Urbán Ivan a amuțit cu deservire, ear cât despre «Aradi Közlöny», el publică amănunte scoase din ziarele maghiare de pe acele vremuri de amănunte cari dovedesc cele produse de vicarul Mangra, dovedesc mai presus de toate că Urbán Iván s'a făcut în chip cumplit de ris. Cât despre «Juggetlenség» publică la loc de frunte o convorbire ce redactorul său (Benedek Árpád) a avut alaltăieri seara cu vicarul Mangra. Acesta a scos în evidență nedreptatea ce i-sa făcut acuzându-l că e nepatriot; mai revoltător a fost că l-au acuzat cei cari la 1884 pactau cu dînsul; a redus apoi la zero desmintirile comitetului și a accentuat că ținta sa de căpetenie e să colaboreze la o sinceră înțelegere între cele două neamuri avisate să trăiască în bună pace.

Adrese în contra proiectelor militare. În timpul din urmă următoarele comune s'au adresat parlamentului în contra proiectelor militare: Csépa și Jászkesér, Gyppükaján, Baksa, Kistelek și Nyomár. Tot comune ungurești. Pân'aci numărul adreselor este 78.

Instrucțiunea poporală de stat.

I.

Încă în anul I trecut a apărut o carte, cu titlul: «Instrucțiunea poporală de stat» (Allami népoktatás). Autorul e Halász Ferencz, consilier de secție în ministerul instrucțiunii publice; edi-

torul e Atheneum, societate pe acțiuni pentru literatură și tipografie.

Apariția cărții, atât prin tonul cât și prin cuprinsul său, a făcut mare senzație. S'ar crede că d-l Halász ar avea de gând să aducă serviciul literar deosebit pedagogice, cu volumioasă sa carte. Dar în grabă se convinge cetitorul, numai două foi dela început dacă a cetit, că lucrarea urmărește cu deservire alt scop. Vrea să facă propagandă, în interesul reformei legii de instrucțiune poporală. De aceasta — așa zicând are nevoie în interesul «clădirii statului național maghiar». Așadar, urmărește un scop politic. Această lozincă a «clădirii statului național maghiar» a prins avânt în timpul din urmă, și o propagă deja și oamant d'al de d-l Halász.

Dacă nu s'ar concentra în mâinile d-lui Halász afacerile de instrucțiune poporală din Ungaria și dacă dînsul nu și-ar putea valida concepțiunile în ori-ce colț al țării, prin inspectorii săi școlari, nu am da multă atențiune cărții sale. Dar cel ce cunoaște birocracia maghiară, sistemul administrativ și cel-ce știe că d-l Halász e foarte bine orientat asupra ideilor conducătoare în ce privește instrucțiunea poporală din Ungaria, va privi cu oare care teamă în fața viitorului neamului nostru. Trebuie deci să ne ocupăm de această operă și din punctul nostru de vedere.

Trebuie să ne ocupăm de dînsa, pentru-că un funcționar public începe să treacă cu activitatea sa pe terenul politic. Opera sa — așa se vede — nu vrea să fie alt-ceva decât primul vestitor al apropiatei revisuiri a legii de instrucțiune poporală. Acest domn vrea să pregătească terenul pentru revisuire și a și început în «Budapesti Hirlap» să tragă clopotul cel mare. Și va rezolva cauza — dacă îi va succede în așa chip, ca școalele cu limba de propunere nemaghiară, în toate împrejurările să peardă.

Pentru planul său caută în întâiul rînd să câștige presa, căci, probabil, crede, că cu ajutorul aceleia își va putea valida și generalisa mai ușor principiile.

Să vedem, ce vestește, d-l Halász.

După cum însuși o spune, d-l Halász, în cursul carierei sale de funcționar public s'a convins, că în calea intereselor statului național maghiar și a educațiunii poporale patriotice corespunzătoare, sunt piedeci aproape de nebiruit și aceste piedeci primejdiesc marea operă națională a clădirii și întăririi statului maghiar. Și fiind-că a îndrăsnit s'o spună aceasta așa pe față și tot așa de curajos, în fața țării, — cu un cuvânt: fiind-că așa de frumos a zugrăvit pe dracu pe pe-rete, ziarele maghiare au zis, că merita laudă. Dar să mergem mai departe.

Domnul consilier de secție Halász spune și mai multe. Susține anume, «că cu cele 3218 școale poporale confesionale cu limba de propunere nemaghiară, nu se poate asigura o educațiune poporală corespunzătoare intereselor statului maghiar, patriotică și cu

influență asupra vieții publice». (Ce dorește d-l consilier de secție Halász?)

Dar domnul Halász merge și mai departe și ajunge la conclusia, că «art. de lege XXVII din anul 1893 nu dă destulă garanție, pentru a fi în toate școalele poporale confesionale susținute de naționalități o patriotică instrucțiune poporală corespunzătoare intereselor statului maghiar» și apoi mai adaugă, că «nici caracterul comunal nu asigură pretutindenea» instrucțiune poporală corespunzătoare intereselor statului maghiar». Aici se vede cusătura cu ață albă? Aceasta este o adevărată agitare contra școalelor naționalităților. Și acestea le spune un astfel de funcționar public, care personal conduce instrucțiunea poporală a țării; cel-ce în cauza instrucțiunii poporale are o astfel de atitudine, pe față, nu e de-a mai sta la acel loc! E îngrozitor, că forța publică, oficioasă, își începe față atacurile contra noastră, pe când pentru susținerea ei noi contribuim cu ceva din filerii câștigați cu sudorii de sânge. Incet pe încet, vor să ne lipsească, și cu concursul nostru, de școalele noastre confesionale și de limba noastră maternă. Vor să ne reducă libertatea și dreptul instrucțiunii. Lozincă d-lui Halász este, să statificăm. Își socotește de a sa datorie, să adune cât mai multe date, pe cale oficioasă, și se poate ori nu se poate, să dovedească, că școalele confesionale susținute de naționalități nu corespund ideii de «stat național maghiar». Legile de pân' aci puțin, nu-l derangează pe d-l Halász, ci bucură în lume, că «statul național maghiar» — care, așa socotesc, că trebuie se clădească în fața ochilor nostri — pretinde legi noi. Și aceasta se silește să o dovedească mai ales față cu școalele confesionale susținute de naționalități. Și aceasta nu o socotește d-l Halász de volnicie.

Bate la ochi mai ales, că statificarea se face cu un sistem oare care. În Septembrie anul trecut a făcut vizitații printre Slovaci cei ai d-lui Halász. În comunele «mai primejdite» din comitatele Gömör, Kis-hont, ca de es. Tiszolcz, Poharella, Colompa, Szunyász, Dobșina, Crasnahovra-Váralja, Pecser, etc. doresc să organizeze școale de stat, cu ajutorul autorităților bisericesti politice respective. P'atunci episcopii au suflat în trîmbiți, în interesul maghiarizării. Rozsnyó a fost cartierul general al campaniei.

Avînd astfel de principii, evident, d-l Halász n'a putut fi desinteresat și obiectiv. Nici nu este dumnealui mulțumit de școalele noastre poporale cu limba de propunere românească, pe cari așa le execută cum îi place. Dacă domnul consilier șef de secție e condus de astfel de principii își vine a crede că aceleași principii l-au condus pe d-l ministru Wlassics, când mai dăunăzi a lansat fămoasa ordinațiune relativă la instrucțiunea limbii maghiare. Nu am intenția să agit contra ordinațiunii ministrului, dar de a o supune criticei are drept ori și cine.

Gândul nostru.

Imprejurările excepționale reclamă măsurile excepționale. Necesitatea frânge legea. Principiile acestea le vedem exprimate în dreptul public al fie-cărui stat civilizat, pentru-că fiind salus rei publicae suprema lex, trebuie recunoscut dreptul executivului, ca în cas de lipsă chiar și cu încălcarea legii positive, să ia măsurile de lipsă pentru salvarea binelui public.

Nămăi noi vestiții și iscusii politicieni, nu vom să admitem, că în situaținea excepțională creată nouă prin volnicia guvernului, trebuie să recurgem la măsuri excepționale: adică trebuie să ne abatem dela căile, care cu puterea ni-s'au închis.

Noi stăm locului și așteptăm ca alții să delature pedecile, cari ne fac imposibilă mișcarea altor căi, cu scop de a merge înainte.

Eată pentru-ce nu a făcut partidul național ca partid, nimic, absolut nimic, și eată cuvântul pentru care nu mă genez nici acum a susținea sus și tare, că: „doctrinarii nostri se înfloară de ori-ce activitate”.

Luptele purtate în comitate și încordările dezvoltate pe teren economic și cultural, nu se pot atribui partidului național ca partid politic, ci trebuie atribuite zelului și însușirilor unor membri singratici, cari cu toate că partidul nu a făcut nimic, și-au împlinit ei de ei datorința.

Cine apreciază real situaținea partidului nostru, de sigur imi va concede, că până când ținem morțigă la principiile desfășurate de dl. Alexandru Mocsonyi în cunoscuta-i filipică îndreptată în contra curentului nou, care culminează în tesa, că între imprejurările de față nu putem face altă decât să stăm locului, — ori-ce îndreptare și ori-ce sanare este exchisă.

Atât „Tribuna” cât și „Gazeta Transilvaniei” s'au identificat cu principiile profesate de dl. Al. Mocsonyi, deci cu tot dreptul putem afirma, că cei grupați în jurul celor două foi, încă s'au identificat cu ele.

Stând deci bărbații cari se girează de conducătorii partidului și în ale căror mâini ar trebui să fie executiva, pe acest punct de vedere greșit, nouă, cari credem, că tactica de până aci trebuie înlocuită cu alta mai corespunzătoare, ne este luată posibilitatea a ne valida convingerile în cadrul organizațunii de până aci. Se vede că autorul anonim al seriei publicate în „Tribuna” (Nr. 4, 5, și 6) nu e în curat cu ceea-ce scrie, sau poate din ironie ne pune întrăbarea, că recunoaștem sau ba principiul majorității și că aparținem sau ba partidului național?

A vorbi de recunoașterea principiului majorității și a nu da prilej majorității ca

să se pronunțe, este o curată batjocură. Conferența delegaților pe baza organizațunii vechi, din motive binecuvântate, nu se convoacă, ear aflarea altei modalități este perhoroscă, deci funcționarea partidului zădărnicită și afirmarea lui făcută imposibilă.

Dacă nu voim deci să rămănem solidari cu aceia, cari nu vreau să se miște și cătoro dia convingere ori din lene le vine la socoteală starea pe loc, nu ne rămănem alta decât a ne desface de acești apostoli ai inerției și punându-ne pe lucru, să încheșăm șirurile luptătorilor dornici de luptă, pentru ca deja în timpul cel mai apropiat să putem lua parte ca partid național și disciplinat la luptele electorale.

Ba ar fi de dorit, și ar fi de nespunșă importanță, dacă toate naționalitățile s'ar grupa într'un singur și puternic partid regional, a cărui țintă ar fi reprezentarea intereselor tuturor naționalităților și elupțarea condițiilor de existență și de liberă dezvoltare națională. („Libertatea”).

Dr. Aurel Vlad.

Din Caraș-Severin.

Citim în „Faceti Uj-ág” din F. get: „O icoană tristă a stărilor din comitatul nostru ne-a prezentat adunarea generală extra-ordinară a congregației comitatului Caraș-Severin ținută la 17 l. c. Înaintea ordinului de zi membrul în congregație Virgil Tomici a interpelat pe vicișpan, pentru brutalitățile făcute în Cella de geandarmeria din Batta. Fără ori-ce motiv legal geandarmeria calcă în casele sătenilor paucnici și face investigații. Comuna Cella are un proces cu domeniul Mocsonyi pentru dreptul de pădurărit. Geandarmeria se amestecă în acest proces în contra sătenilor și în favorul domeniului, — și de ce nu s'ar amesteca, este doar vorba de un popor lăsat în pradă tuturor. Când toate aceste gravamene să rostesc în fața congregației, vicișpanul comitatului, capul administrației nu se sfiește a declara public, că dinsul nu are cunoștință de casurile aceste.

„Sfinte Dumnezeule! Unde se întâmplă lucrurile acestea? În comuna Cella care e în Caraș-Severin și nu în India, și vicișpanul tuțuș are obrazul a declara, că de toate acestea nici o cunoștință n'are. Apoi bine, asta e ticăloșia și nerușinarea că vicișpanul nu știe despre acestea — până ce dacă cine-va noaptea la 12 ore în Ohaba-Sârbească ori în alta comună din capătul comitatului la alegeri strigă un: Abzug... vicișpanul comitatului e deja

informat cine și pe cine l-a huiduit, dar când este vorba de gravamene a comunelor întregi, tace cronică.

Am reprodus din cuvânt în cuvânt notița aceasta, care — are dreptate gazeta ungurească — e o icoană frumoasă a stărilor din Caraș. Casul din Bihor în altă ediție: Geandarmii le calcă casele, domeniul românesc îi tunde, trebuia să nu grăbească dl. Tomici căci sigur se găsea vre-un kosuthist care să vină în apărarea bieților săteni, nedreptății de toată lumea. Nu odată ni-s'a scris din comunele acestea de nedreptățile câte le sufăr din partea domeniului Mocsonyestilor. Ne-am impus însă totdeauna o rezervă, pentru-că dacă le relevam, desigur ni-se atribuiau alte intenții.

Suntem însă acum informați că toate acestea se petrec fără știrea Mocsonyestilor numai din partea slujbașilor străini ai lor cari fără milă și considerație exploatează pe bieții țărani români.

Să fie oare asta cauza, că pe domeniile întinse ale Mocsonyestilor nu se află un singur slujbaș Român?

Construcțiuni marine.

Construcțiunea vaselor marine a ajuns în anul 1901 la înălțimi încă neatinse până aci. S'au construit anume 2227 năi de volum 2,158 000 register-tone.

Engliza singură a construit 1246 năi de 1,811,000 tone, așadar 56,2% a volumului total de tone. Activitatea aceasta de construcții a Engliterii se împarte în chipul următor:

S'a construit de tot 1209 vase pentru comerțul maritim și anume: vapoare, de volum 1,537,081 tone, năi cu vântrele, de volum 62,313 tone. Afară de acestea s'au mai construit bărci de pescari, yachturi și alte bărci de volum 99,135 tone. S'au construit 5 curasate în fabricile statului de volum 67,910 tone. S'au mai construit 32 curasate pentru Englitera și alte state în fabricile particulare de volum 146,633 tone. Dintre vasele construite în fabricile de stat engleze, două au fie-care volum de 9800 tone, ear trei au la olaltă volum de 45,310 tone.

Caracteristicul activității construcționiste a Engliterii este, că până când în 1895 d. ex. s'au construit vase în volum de 1,134,544 tone în 1901 volumul vaselor construite a fost de 1,810,946 tone. Și în numărul acesta e semnificativ coeficientul, năilor cu vântrele. Până-ce în 1900 de ex. s'au construit 34,558 de tone, în anul trecut numărul tonelor s'a urcat la 62,313. Apariția aceasta trebuie să fie cel puțin o urmare a scumpirii cărbunilor. Vasele acestea s'au construit în 225 fabrice. La începutul anilor nouzeci, a veacului trecut, coeficientul năilor cu vântrele în construcția totală

a Engliterii a fost încă de 20—25%, până ce astăzi a scăzut la 3—4%. A doua însușire caracteristică și interesantă a construcției engleze este: sporirea tonelor de volum a vaselor. Până-ce înainte de 3 ani vasul de 10,000 tone era o excepțiune astăzi vase de volumul acesta să fac foarte multe. E de însemnat apoi, că 7 fabrice de vase au construit 82 de vase de 435 854 tone, așa dar o parte a tonelor de volum construite în fabricile comerciale.

Pentru linia White Star, Harland & Wolff a construit în Cella vaporul cel mare al Angliei ce plutește pe mare. Dimensiunile lui sunt următoarele: 212 m. lungime 23 m. lățime, afunzimea basinelui scufundarea la 34,087 tone este de 10— la cub au avut de rezultat 20,880 registre tone. Afară de marfă în greutate de 13,000 tone poate transporta 347 călători de cl. I. 160 de cl. II și 2352 de cl. III. Viteza vaporului e de 30 kilometri. Matrozii sunt în număr de 64, personalul tehnic în număr de 92, pasagerii sunt servii de 174 înși, personalul întreg este deci 336 de înși.

Pe seama Austro Ungariei în 1900 s'au construit 82,127 în 1901 s'au construit 53,970 tone de volum, care dovedește evident dauna la care a fost expusă industria de vapoare a țării noastre în urma dezvoltării comerțului maritim. Din sumele acestea coeficientul cel mai mare cade pe Ungaria, pentru-că în Austria în afară de cele două fabrice mari din Trieste sunt încă o grămadă de fabrice, înșă pe șurul de mare unguresc nu este nici una. Să mai adăogăm la aceasta că pe seama marinei pentru construcții de vapoare noi și pentru repararea celor vechi este cu totul votat 16 771 886 coroane și că în lipsa de fabrică statului nostru perde și din suma aceasta coeficientul de 34,4% adică suma de 4,875 526 coroane și firește din aceasta cauză am tot pierdut dela restituirea constituțiunii de 85 ani încoace totdeauna partea aceasta ce ni-se revine, este evidentă prin urmare enormă daună ce am suferit în urma indolenței guvernului în lipsa fabricelor de construcții de vapoare.

În afară de Englitera industria construcțiilor de vapoare se împarte în mod următor: 446 vapoare pentru greutate de 800 849 de tone, 450 vântrele pentru greutate de 291 951 tone, 82 curasate pentru greutate de 256 000 tone. De tot 981 năi pentru greutate de 2,227 000 de tone.

Din suma aceasta cade pe Statul Unite ale Americii 433,000 tone, pe Germania 218,000 tone, pe Franța 177 000 tone, de tot 828,000 tone așadar fără construcțiile Angliei 60%.

Din străinătate.

Respingerea unei moțiuni.

Camera deputaților din Roma a respins cu 269 voturi contra 64, moțiunea dlui M. rabelli relativă la redacțiunea cheltuelilor militare.

În cursul discuțiunii asupra acestei propuneri, președintele consiliului, dl Zanar-

odată: „Înainte copil” și tot atunci corpul acestui brav, lovit de moarte, se mlădie, cade, moare.

Așa a căzut eroul! Dogoreala focului său patriotic, a încălzit înșă sufletele tuturor.

Toți al lui vibrau de dorul răsunării și un suflu de abnegare, de patriotism, de sacrificare stăpănea pe fie-care.

Dela soldat până la căpitan toți s'au întrecut în vitejie. Durg' negre se întindea spre redută trupurile ofițerilor și soldaților căzuți; ele se svirecoleau în convulsii de eroare mușcând țărina pământului.

La capătul cel mai apropiat de redută în fruntea celor căzuți, Valter părea arată cu sabia, de care mâna îi era încălțată, că acolo, spre dușman, în redută se poate găsi Gloria și Nemuirea.

Și toți al lui au devenit eroi!

Onoarea zilei aparține lui Valter. Eroișmul său, care a îmbărbătat pe atâți alii, este o pildă pentru tot românul și o mândrie a neamului.

Portretul și scrisoarea aică alăturată sunt singurele amintiri ce ne-au mai rămas dela el, amintiri mai scumpe ca niște moaște!

Scrisoarea lui este demnă și patriotică, chipul lui senin și dulce. Mâna nu i-a tremurat când a scris sub presiunea morții; dragostea de țară covârșise în el orișă cauză de impresionabilitate, li dase aș-

În amintirea unui erou.

„Și înainte M. S. Regelul, Mitropolitul de Vratza, cu fața iluminată și privirea schimboare sub dogoreala focului de care suflă tu-i era încălzit, arstând cu mâna câmpul luptei dela Plevna a exclamat: „Sculați-vă din morminte, Regele vostru a venit pentru a vă mulțumi de vitejia voastră”.

Ea în toamna trecută pe câmpul Plevnei și într-o zi strălucitor de frumoasă.

Albastrul cerului și strălucirea soarelui ce se ivea după lungi zile de ceață și ploie, părea ca o mărturie, că Dumnezeu înșă este mulțumit pentru faptul ce se consăcra atunci:

Regele României se ruga în capela dela Plevna pentru sufletele eroilor căzuți în 1877 și încununa cu lauri rămășițele lor.

„Și pe când dincolo de Dunăre această pioasă faptă era săvârșită, dincoace, gândirea întregii României răsecolea trecentul a 25 de ani și reconștitua tablourile marei drame dela Plevna.

Care din copiii nostri n'au recitat părți din „cea zi de sânge udă” și care din cei vrștici nu au lăcrămat la amintirile de jertfă a celor de atunci?!

Care inimă n'a bătut? Care suflet nu s'a umplut de avântul gloriei și toropeala caldă a recunoștinței?

Portretul lui Valter Mărcineanu, văzut la un prieten, imi oprește gândirea la dra-

mele dela Plevna și din ele desprind numai amintirea ce se leagă de legendarul erou.

Noaptea de 29 spre 30 August era întunecoasă și ploioasă. Sgomotul tunetelor de pe cer se luase la întrecere cu sgomotul tunurilor din jurul tunurilor cetății.

Trăsnet sus și trăsnet jos; fior rece nicăeri.

Se oțeliseră sufletele tuturor și nu mai era frică de moarte.

În cort, dinaintea unei mese improvizate, căpitanul Valter, care primise de cu seară ordinul că a doua zi se între în atac, alcătuisse o scrisoare pe care acum o pe-cetuisă.

El pornea un gând senin și plin de iubire spre scumpa lui mamă; deși vesel că avea să lupte pentru țară, în ochii lui jucau lacrimi de înduioșare.

Și el spuse ordonanței sale întinzându-i scrisoarea:

— Ține: dacă mor, să dai mamei mele la București... Să-i spu că cel din urmă gând al meu l-am trimis spre Patrie și Ea.

Și-a luat rămas bun dela ordonanță și s'a culcat; cine-l știe gândurile și cine-l știe visele?!

Zorile sosiră și tunurile începură să bubue; se clătina par-că pământul și răsună flarea era cu totul grea în valurile de negură și fum.

În fierberea grozavă a tuturor, glasul lui Valter se ridica pentru patrie și spunea cuvinte de îmbărbătare și de vitejie.

Și trecu o bună parte din zi, căci abea pe la 3 se dădu ordinul de atac.

Batalionul căpitanului Valter era destinat să deie asaltul.

Nici greutatea hainelor udă de ploie, nici defundarea pământului, nici răpeziciunea pantelor, nici gloanțele omoritoare ale dușmanilor, nimic nu punea pedică avântului lui. Valea și dealul Bucovului dispar într-o clipă. O adună vale ce apare spre surprinderea tuturor — valea plângerii — este străbătută și ea, dar val, cu prețul a câte vieți?

Reduta Grivița, punctul de concentrare a tuturor năsuințelor, se ivește. Neagră, în mijlocul negurei de care era încunjurată, părea ca o prevestire de groază și de moarte. Adâncile mănăcături ale taluzurilor din afară, provocate de isbiturile obuzelor, păreau, — la lumina focurilor ce scăpărau pe creste, — ca un îis satanic ce se bucură zărind atâtea jertfe. Avântul tuturor se oprește căci osteneala i-a înfrînt și gloanțele dușmani i-a înjumătățit.

În mijlocul îndoelii generale, o voce puternică se aude: „Înainte copil” și dând tuturor pildă, căpitanul Valter Mărcineanu se aruncă spre redută urmat cu eroică hotărîre de întreg batalionul său.

La marginea șanțului se mai aude

delli, a declarat că cheltuielile militare răspund la forțele naționale.

Nu trebuie să ne gândim, a zis primul ministru, de a reduce Italia la o condiție inferioară de mare putere.

Voim pacea, dar nu o pace desarmată, căci, astfel, nu putem pretinde ca Italia să-și menție rangul ce convine poziției sale în lume.

Lupte în Maroc. — Ziarul „Imparcial” primește din Tanger știrea că trupele Sultanului au luptat în ultimele zile contra Arabilor, din vecinătatea teritoriului Lyainos, fără însă de a da peste grosul forțelor pretendentului, despre a cărui reședință în prezent nu se știe nimic.

Ambele părți combătute au avut pierderi însemnate.

Paza frontierei bulgare. — Guvernul bulgar a depus la Sobranie un proiect pentru un credit de 200,000 franci, în vederea întăririi pazel fruntari.

NOUTĂȚI.

ARAD, 24 Februarie n. 1903.

Emigrările în comitatul Liptó, au luat proporții tot mai mari în timpul din urmă. Cererile de pasap. arde se fac într-una. De la Ianuar încoace peste 300 de pasapoarte s-au extradat la oficial vicișpanului, dar mulți trec și fără pasapoarte ori cu pasapoarte mește, într-înțitate. Sunt comune întregi formal deșertate de barbați. Emigranții cel mai mulți o spun de a dreptul că pentru a se îmbogăți trec în America. Este generată bănuiala, că agenți secreți îndeamnă poporul la emigrare.

Duelul mortal din Szombathely. Tribunalul din Sombathely erl a adus sentință în procesul duelului mortal din Szombathely care la timpul său a făcut atât de dureroasă senzație. Să știe că proprietarul Stieder György a omorit în duel pe avocatul Dr. Ernuszt Géza. Pertractarea procesului a ținut două zile. Tribunalul a osindit pe Stieder György la 2 1/2 ani temniță de stat.

Amânarea asentărilor. În urma obstrucției din parlament, care împedecă votarea legilor proiectelor militare, asentările din anul acesta trebuiesc amânate. Până ce proiectul de recruți nu este votat firește nici nu se pot lua recruți.

După-cum vestește o telegramă din Budapesta amânarea acestora s'a și ordonat Ministerul de honor: *Fejérvári* a avisat prin liniște și fi tească isvorită din couvingerea cauzelor ce susține.

Ziua de 30 August a dat lui Valter cununa eroului și aureola martirului. Martir — căci n'a tremurat ca să moară pentru o cauză sfântă; — Erour prin strălucirea faptelor.

Odihnească în pace oasele lui în pământurile Bulgare, odihnească în pace! Sufletu l însă, va trona în vece asupra noastră, ne va încălzi simțirea și ne va stărni rîvnirea spre mart și gloria sa faptelor!

Maior Gh. Bouraenu.

Estă scrisoarea ce a trimis mamei sale:

Dragă Mamică,

În momentul când vei primi această ultimă scrisoare se ști că eu am încetat, de a mai exista; mi-am dat viața pentru scumpa mea patrie.

Soarta a voit așa, nu trebuie se ne plângem; eu unul mulțumesc soartei de favoarea ce mi-a dato.

Am murit liniștit, făcându mi datoria pentru patrie.

Ast dorești se fiu îngropat în scumpul meu București, dar fiind că este greu a mi-se realiza această dorință copilărească, lasă-mă acolo unde sunt căci sunt foarte bine.

(„Ilustrațiunea Română”).

o circulară toate municipiile despre amânarea pe timp nedeterminat a asentărilor.

Păruială între avocat și comerciant. O scenă senzațională s'a petrecut Sâmbătă la amiază pe corso-ul din Becicherebă mare. Comerciantul *Mersdorf Péter* l-a pâlănit pe avocatul *Dr. Holländer László* și a trebuit să întrevină publicul ca să-și despartă.

Mersdorf Péter într'o cauză procesuală a învinuit procedura lui *Holländer* de nedreaptă și pentru aceasta, când l-a întâlnit pe avocat pe stradă l-a luat la întrebare. Din vorbă în vorbă s'a născut cearta, așa că la urmă un răspuns al avocatului l-a iritat pe comerciant atât de mult, încât i-a tras o palmă sdravă, încât era să cadă la pământ. Afacerea a făcut mare senzație în oraș.

Contele *Montebelo*, fost ambasador francez la Petersburg, a publicat în ziarul „Echo de Paris”, că alianța ruso-franceză n'o să dureze mult.

Rusia este spre disoluțiune. Ideile revoluționare ale studenților ruși s'au propagat în toată Rusia. Pericolul este așa de mare, încât în curind va izbucni o răscoală generală în imperiul Rusiei.

Intimpirare. Domnul preot din Brestovaț *Filip Vuia* ne trimite o scrisoare în care ne asigură că dl *Juhos István* desprec care — să poartă bine cu sătenii de acolo și aceștia n'au nici o excepție în contra lui. Luăm act!

Suprasolvire. Din greșală în n-rul nostru de erl la darea de seamă a seratei boeme II a rămas nepublicat la suprasolviri numele dlui *Dr. Nestor Oprean* adv. San.-Nic.-Mare cu 5 coroane, ce prin aceasta îndreptăm.

Cea mai lungă vorbire. S'a mai întâmplat că într'un parlament ori altul câte un prieten al patriei obstrucționist a vorbit în continuu o zi — două, dar pe toți pe aceștia îi eclipsază acum cu desăvîșire un senator din America.

Se telegrafiază adecă din New York că Senatul Statelor Unite vrea să introducă sedințe de noapte pentru a-l obosi pe senatorul *Morgan* care de două săptămâni întregi vorbește într-una despre contractul Panama și până la sfârșitul sesiunii în 4 Martie s'a hotărât să nu-și termine discursul.

Foști ministri pe banca acușăților. Din Sofia se anunță, că în procesul intentat în contra membrilor fostului cabinet *Ivancoo-Radoslavov* pertractarea pân' acum s'a ocupat numai de primul punct al acușei în care se vorbește de delictul politice, terorism la alegeri și despre disolvarea consiliilor comunale cari au luat poziție în contra dijmii. Cea mai mare parte a martorilor fasioează în defavorul ministrilor.

Hymen. *Julia Șistarovețan* și *Juliu Onu* logodiți. Să fie într'un ceas bun!

Petreceri de carnaval împreunate cu reprezentații teatrale și concert se vor arangia în „Casa națională” din Arad, de tinerimea română, în favorul școlărilor săraci.

Sâmbătă, în 28 Februarie st. n. 1903 I. „Sărăcie lucie”, comedie populară cu cântece, într'un act, de Iosif Vulcan. II. „Steluța”, duet. V. Alexandri, cântat de d-rele S. Boșneac și A. Niga. III. „Lelea vitează”, cor mixt de Musicescu. Joc pentru inteligință. Prețul de intrare: locul I. 2 cor., locul II. 1 cor.

Duminecă, în 1 Martie st. n. 1903 I. „Noaptea de Sftul George”, vodevil în două acte, de Teodor Alexi. II. „Mai am un singur dor”, duet de Eminescu, cântat de d-rele S. Boșneac și A. Niga. III. „Lelea vitează”, cor mixt de Musicescu. Joc pentru țărani. Prețul de intrare: locul I. 1 cor., locul II. 40 fleri. În seara. Suprasolviri se primesc cu mulțumită — la adresa episcopului primar Constantin Don, — și se vor cuita publice.

Petreceri: Oculul veal din Bereg-sen va arangia Duminecă la 1 Martie a.

c. sub conducerea învățătorului *George* Subu un concert împreună cu dans în școala de acolo. După concert va urma dans în sala ospătării mari.

— **Concert și teatru** se va arangia Duminecă 16 Februarie (1 Martie) Sala otelului „Pomul verde” din Caransebeș, în favorul societății pentru fondul de teatru român.

Necrolog. *Damaschin Stefan*, preot gr.-or. în etate de 55 ani în 20 Febr. a răposat. Il deplânge soția *Maria* născ. *Froza*, *Silviu* comerciant, *Damaschin* învățător copil, *Vasiliu Stefan* eficient regesc, *Ioan Stefan*, preot în Berin cu familiile lor. Fie-l țărina ușoară.

O carte bună. Primit următoarele: *Secta nazarineană* este o plagă pe biserica noastră. Combateră și înfrângerea acestei secte este lucru greu atât pentru incapacitarea cu care nazarenii (pocății) țin la aceste învățături bazate pe temiri ce citate fals scoase și rău interpretate din sf. scriptură. O ușurare în privința aceasta ofere broșura: „Dispute cu Nazarenii I.”, apărută în editura noastră. Broșura, ce în mai multe dispute înfrânge învățături nazarene, constă din 4 1/2 coale de tipar fin, și vindem exemplarul numai cu 10 cruceri (+ portul poștal) și — încât comunele bisericesti ar cumpăra mai multe exemplare spre împărțire între credincioși — chiar mai ieftin.

Tipografia și Librăria diecesană în Caransebeș.

Toți știu, că sămânțele de napl de nutret, ale lui *Mauthner* sămânțe impregnate dau roadele mai bogate, că sămânțele de verdețuri ale lui *Mauthner* produc zarzavaturile mai bune și că din sămânțele de flori ale lui *Mauthner* cresc florile cele mai frumoase. — Cu un cuvânt: Sămânțele lui *Mauthner* sunt cele mai bune, deosebit cel mai mare și prețurile nimitor de ieftine.

Vinul cel mai vechiu. În New-York s'a pus în vânzare un butoiu de vin *Sherry* din anul 1767. Recolta strugurilor *Sherry* din anul acela a fost destinată pentru *Napoleon I.* O mică parte a fost trimisă și Regelui *Spaniei*. *Napoleon I.* n'a putut însă să se bucure de acest vin, fiind pe atunci prea ocupat cu războai. Butoiul de vin fusese depus în *Tuileries*, scos apoi după bătălia dela *Waterloo*, a fost vindut la America; iar acum a fost vindut în America cu 25,000 frcs.

Bucuria unul conțamnat. Asasinul *Hughes* înainte de a fi decapitat la Londra a strigat: „Adio tinerilor!” Cu o zi înainte de a fi executat, el făcea în celula sa saluturi mortale glumind cu gardienii.

În revărsatul zilei a mâncat nițel de vițel și a bătut ceaiu zicând: Ultimele momente din viață vreau să fie pline de bucurie.

Procedura nouă. În interesul cumpărătorilor săi firma *Porter Vilmos* ne face cunoscut, că în pregătirea portretelor de mărime naturală s'a introdus o procedură nouă, prin care îi succede să producă portrete cu mult mai bune și mai marcate decât pân' acum. E de recomandat deci, ca proprietarii de bonuri de portret să grăbiască cu posele, de oare-ce acum se pune grije cu mult mai mare la pregătirea portretelor. E lucru cunoscut că au drept la favor de portret toți cumpărătorii, a căror bonuri de portret fac suma de 10 coroane.

Felurimi.

Parfumul domnitorilor. Împăratul *Wilhelm II.* întrebunțese *Augusta Victoria* a întrebunțat în odaie apă de Colonia și să punul „Spermaceti”. Împărăteasa *Frideric* iubia lăcrămiarele și apa de Colonia. Regina *Alexandra* a Angliei prefera parfumul de

mose și *patchuoli* și pentru albituri levanta. Regina *Alexandra* a Angliei nu se mai mulțumescă eu parfumurile cele vechi ci întrecă tot ce se ivesce ca nou pe orizonul model. Pe lângă esențele cele noue mai întrebunțese și parfumul de violele și „Schiper”. *Taru Nicolae* al Rusiei încă are s'abiciune p. n. u. parfumuri, dar nu știe pe care îl preferă, se știe însă că se pu-urează. *Țarevna* întrebunțese pentru baste violele, odăile ei și coridoarele cari conduc la ele, sunt atropit cu *Jonquille*, *iasomie* și *frangipan*. Săpunul cel mai plăcut al ei este „Savon extrafin la pe au d'Espagne”. La crame *duchese* și „au des lavende”. Regina *Veduva Margherita* își parfumează bastele cu apă de Colonia. La sărat întrebunțese săpun de *Palermo* și „Romaine aux fleurs d'Italie”. Pe masa ei de toaletă se mai află totdeauna și praful de chinină pentru dinți și apă arabă de gură. *Victor Emanuel* iubește heliotropul. Regina *Wilhelmina* apa de Colonia în cantități mari, apoi parfum de rose și săpun „heliotrope blanc”. Prințesa de *Coroană Maria* a României se spală cu iasomie și albiturile cu heliotrop alb. Ocar al Svediei întrebunțese în cantități mari tuburi cu euxis și chypre, pentru barbă are praful de *brilliantine*. *Sultanul Abdul Hamid* se scaldă într'un amestec de esență de scampie (mălin), violele și apă de mătăcină. *Kitger*, bătrânul, se freacă cu esență de terebintă. *Loubet* se mulțumește cu apă de Colonia. Unicul domitor, care nu întrebunțesea nici un parfum e regele *Austro-Ungariei*. Și la spătat se mulțumește cu săpun alb.

Din public.

Cătră un „Sobol”. Este provocat, di „Sobol” care a adresat o gratulație anonimă cătră *Milt On*. *Domn pretor suprem Ioan Vlăssă* din *Câmpeni*, și în care au amintit de „defraudările primarilor și notarilor” ca să lătră lumina zilei cu mulți stimula sa „Subscriere” provocându-se la casarii concrete: cari sunt notarii și primarii comunali cari au defraudat Ear până atunci îl considerăm de un calumniator ordinar, om fără caracter și „Sobol” mișel, care nu are îndrăzneala a eși la lumina zilei.

Câmpeni, la 17 Febr. 1903.

Din încredințarea întregului corp notarial și a primarilor comunali din cercul *Câmpenilor* întruniți cu ocaziunea tragerii soților.

Ioan Vana, notar în Albac. *Georgiu M. Corcheș*, primar în *Câmpeni*.

Bibliografie.

Conținutul din revista, „Convorbiri Literare” Nr. 2, anul 37 1903 este: *Oratori*, istorii și limbuți, de *Titu Maiorescu*. — *Istoria diplomatică a chestiunii israelite în România*. * * * *Homer: Iliada*. Cântul VIII, de *G. Murnu*. — *Lordul cel mititel*, roman de *E. H. Burnett* (traducere din englezește) de *A. — Lăcrămi găite de (schită)*, de *I. A. Basarabescu*. — *Din Rucăr (roman)*, de *Ciru Oeconomu*. — *Logofătul Costache Conachi*, de *G. Bogdan-Duică*. — *După 1848 - 19*, de *Vasile Pirvan*. — *Noaptea învierii (poesie)*, de *C. Virgolie*. — *M. Codreanu, Diafane (recenziune)*, de *St. Orășeanu*. — *Duiliu Zamfirescu, în războiu (recenziune)*, de *M. B.* — *Bibliografie*, de *N. Iorga*.

PARTEA ECONOMICĂ.

Prețul spiritului din Arad, 23 Februarie.

Spirit rafinat, vânzare mare	118.—
„ „ mică	120.—
„ brut vânzare mare	116.—
„ „ mică	119.—
100 chilogram borhot uscat	12.80.—18.—

Bursa de grâne din Budapesta

50 chigr. grâu pe Aprilie	c. 7.53—7.54
„ sâcură pe	6.62—6.64
„ porumb pe Maiu	6.17—6.18
„ ovăș pe Aprilie	6.06—6.07

Bursa comerțului cu porci din Kőbánya:

Raport dela 21 Februarie.

Porci grași (ungari), per. peste 400 Kgr.	122—126 fl
„ „ „ până la 300	—
„ „ „ tineri până la 320	128—130
„ „ „ tineri „ 260	127—128
„ „ (sérb) per. peste 260	124—126
„ „ „ până la 240	122—123

Red. respo. *Ioan Russu Șirianu*.
Editor *Aurel Popovici-Barcianu*.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de credit și de economii „Făgețana“, ca societate pe acțiuni în Făget, sunt prin aceasta invitați în sensul §-ului 15 al statutelor societății la

a XI-a adunare generală ordinară,

care se va ține în Făget, Luni la 16 Martie n. 1903 la 10 oare a. m., în localul societății.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt:

1. Raportul direcțiunii despre activitatea instit. și despre rezultatul gestiunii anului XI.
2. Raportul comitetului de supraveghiere.
3. Aprobarea bilanțului.
4. Decisiunea asupra împărțirii profitului curat, realizat în anul al XI-lea de gestiune.
5. Darea absolutorului membrilor în direcțiune și în comitetul de supraveghiere.
6. Alegerea a 3 membri în direcțiune, eventual comitetul de supraveghiere.
7. Eventuale propuneri făcute în sensul §-ului 26 din statutele societății.
8. Exmiterea a 2 acționari pentru verificarea procesului verbal luat în adunarea generală.

912 1-1

Domnii acționari, cari voese a participa la adunarea generală sau în persoană sau prin plenipotențiați, sunt invitați în virtutea §-ului 16 din statutele societății a-și depune acțiunile D-lor cu o zi înainte la casa societății.

Făget, la 19 Februarie st. n. 1903.

Direcțiunea.

Active

Contul Bilanț.

Pasive

Casa în număr	17998	90	Fondurile sociale:		
Realitățile institutului	66325	68	Capital de acț. 1000 acț. à 200 cor. Cor. 200.000.—		
Efecte publice	19945	40	Fondul de rezervă	100.000.—	
Acțiuni dela alte institute	20720	—	„ special de rezervă	52.163.18	
Imprumuturi pe cambii cu cavenți	590892	03	„ de garanță	6.000.—	
„ „ „ cu acop hip.	196686	30	„ realităților	8.380.06	
„ „ „ hipotecară	191403	10	„ de pensiuie al funcționarilor	55.000.14	421543 38
„ „ „ pe obligațiuni cu cavenți	112945	74	Depuneri spre fructificare	693472	63
Credite de cont curent	78290	87	Cambii reescomptate	178559	50
Mobilier Cor. 1999.62			Interese anticipate pro 1903	12480	—
după amortisare de 10%	199.96	1799 66	Dividende neridicate	40	—
Diverse conturi debitoare	52596	09	Diverse conturi creditoare	10752	30
			Profit curat	32755	96
	1349603	77		1349603	77

Perderi

Contul Profitului și Perderilor.

Profit

Interese:			Interese:		
pentru fondul de rezervă Cor. 5.852.40			dela imprum. pe camb. cu cavenți . Cor. 70.972 37		
pentru depuneri spre fructificare 40.595.60			„ „ „ „ cu acop. hip. „ 17.383 37		
pentru cambii reescomptate 15.164.97	61612	97	„ „ „ hipotece 15.935.23		
Spese:			„ „ „ oblig. cu cavenți 13.911.42		
salare, relut de cuartir și marce de pres. Cor. 16.884.32			„ credite de cont-curent 6.033.46		
chirie, porto, tipărituri și altele 3.785.35	20669	67	„ efecte publice 852.—	125087	55
Contribuțiuni:			Profit dela realități	2561	86
directă Cor. 7.427.91			„ „ acțiuni dela alte institute	1682	80
de 10% după interese la depuneri 4.041.94					
comunală 1.214.04					
camera comercială 178.19					
competința de timbru 704.24					
dare de drum 527.27	14093	59			
Amortisare:					
din mobilier 199		96			
Profit curat 32755		96			
	129332	15		129332	15

Făget, la 31 Decembrie 1902.

Sebastian Olariu m. p., director executiv.

Toma F. Haneșiu m. p., contabil.

Membrii în direcțiune:

George Popoviciu m. p.

George Giura m. p.

Adam Groza m. p.

Conturile prezente examinându-le conform legilor și statutelor le-am aflat exacte și cărțile purtate în bună regulă.

Făget, la 19 Februarie 1903.

Comitetul de supraveghiere:

Dimitrie Iosof m. p.

Adam Leșnican m. p.

Vasilie Nicorescu m. p.

Alexandru Iclozan m. p.